

אזמרה לשמך

פסקי הלכות ותשובות מפי מורינו הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א

הלכות יום טוב

כירות גז הישנות שאין בהם מפסק ביטחון, מותר להדליקם ביו"ט, וכן מותר להגדיל את להבת הגז, ובחדשות (שיש בהם מפסק ביטחון) - יש מחמירים. כירים עם מצת אלקטרוני אסור להדליק וכן אם הלחצן של הגז הוא גם המצת יש לנתק את הכיריים מערב שבת ואם שכח לנתקו אפשר לעשות זאת ע"י גוי.

מכבה (סי' תקיד')

אסור לכבות אש ביו"ט ואף אם האור מפריע לו לישון, וכן אם מעביר אש ע"י גפרור לא יכבה אותו אלא יניחנה שיכבה מאליו, וכן אין לכבות או להנמיך גז ביו"ט. כיריים של גז - אם האוכל ישרף אם לא ינמיך את הלהבה, ידליק אש אחרת קטנה יותר, או שיעבירו את הסיר אל שכן שיש אצלו אש קטנה יותר. ואם לא יכול להדליק אש קטנה יותר (ויש לדון כשיש לו כיריים מהדגמים החדשים שיש בהם מפסק ביטחון) - כיון שאם לא ינמיך את האש ישרף האוכל - הוי צורך אוכל נפש ומותר להנמיך. המניח סיר ובו מים על גבי האש כדי שירתחו המים ויגלשו, וכוונתו לגרום כיבוי האש - אם אינו משתמש במים שמרתיח לדבר אחר - אסור לעשות זאת, ואף אם משתמש במים אין לעשות כן.

בורר (סי' תקד' בבה"ל ד"ה 'משום', סי' תקו' סע' ב', סי' תקי' סע' ב' - ה')

מובא בסי' תקו' סע' ב' שקמח שריקדו אותו מאתמול ונפל לתוכו צרור וקיסם נכון להחמיר שלא לבוררו ובסי' תקי' מבואר שמותר לבורר קטניות בחיקו ובתמחוי אבל לא בנפה ולא בכברה [ביצה יד']. עוד מבואר במהרי"ל שאסור לבורר פירורי מצה גדולים מתוך קטנים ביו"ט (מובא בט"ז תצה' ס"ק ב' ובמג"א י' תקד' ס"ק ט') וצ"ע מאי שנא מברירת קטניות שהיא מותרת, ונאמרו בזה שני דרכים עקריים - א. הגר"ז (סי' תקו' קונטרס אחרון א') סובר שרק קטניות שאין דרך לבוררם לימים רבים מותר, אבל חיטים שדרך לבוררם לימים רבים אסור, ולכן לגבי קטניות מותר ולגבי מצה אסור.

[הלכות חג השבועות, עירוב תבשילין ורחיצה ביו"ט נשלחו בשבוע שעבר]

הלכות יום טוב

בישול ואפיה ביו"ט

מלאכות לישה בישול ואפיה מותרות ביו"ט כיון שמלאכות אלו אינן נעשות לימים הרבה (סי' תצה'). גם דברים שנשמרים בקירור מותר לבשלם ביו"ט אם התבשיל כשהוא טרי טעמו משובח יותר (שם). קומפוט (לפתן) שלא מפיג טעמו אם מבשלים אותו מבעוד יום ולכן כל דבר שרגילים לאוכלו צונן - לדעת השו"ע מותר לבשלו ביו"ט, ולדעת הרמ"א אסור לבשלו כדרכו אלא ע"י שינוי (שם), ואף לבני ספרד יש להחמיר בזה [כנה"ג, מאמר מרדכי, ברכי יוסף שם]. אם לא היתה אפשרות לבשל בערב יו"ט כי היו טרודים, דינו כאונס ומותר לבשלו ביו"ט ללא שינוי (מ"ב סי' תצה' ס"ק ח', י'). מאכל שמפיג טעמו, אפי' אם מכין אותו לליל יו"ט, ועד ליל יו"ט לא יפוג טעמו גם אם יבשלו בערב יו"ט, אפילו הכי מותר לבשלו ביו"ט כיון שבעיקרו הוא מפיג טעמו. אף שאפשר להדליק גז מערב יו"ט ולהניח עליו את הסירים שיתבשלו ביו"ט, אין צורך לעשות כן כיון שיש הפסד ממון של הגז הבוער בנתיים ללא צורך [פמ"ג בראש יוסף ביצה דל"ג, ובסי' תקב' משב"ז א'].

מבעיר (סי' תקב')

אסור להדליק אש חדשה ביו"ט אבל מותר להעביר אש מאש דולקת. להעביר אש ממקום למקום ע"י גפרור או נר אמצעי - אם יש טרחה להעביר ישירות - מותר (פמ"ג מ"ז תקיד' ס"ק ח'). מותר להעביר אש ממקום למקום לצורך אור או לצורך הדלקת נרות יו"ט או ביהכ"ס או ברית מילה (סי' תקיד').

מותר לרסק ירקות במזלג אף ללא שינוי כלל. מותר לגרד במגרדת (פומפיה) | פירות וירקות ביו"ט, ונכון לשנות ע"י שיעשה זאת על השולחן וכדו' או שישתמש במגרדת מצידה השני.

מותר לחתוך פירות וירקות לחתיכות גדולות קצת כדרכו בסלייסר, ואם חותך לחתיכות קטנות דינו כמגרדת שנכון לעשותו בשינוי.

מותר לכתוש שום בכותש שום כדרכו, ונכון גם בזה לשנות.

מותר למעוך תפו"א במועך תפו"א ונכון לעשות כן בשינוי כגון על שולחן וכדו'.

דישה וסחיטה

ביו"ט אסור לסחוט פירות מכיון שמלאכת דש לא הותרה ביו"ט ומותר לסחוט לתוך אוכל כמו בשבת (סי' תצה').

דין שימוש במגבונים לחים ביו"ט הוא כשבת, וכן לגבי שטיפת כלים בסקוטש - דין יו"ט כשבת.

שאיבת חלב ביו"ט דינה כשבת (עי' סי' תקה').

לש (סי' תקו')

לישה הותרה ביו"ט ולכן מותר להכין סלט ביצים ומיוז ביו"ט כרגיל.

ג'לי יש להכינו מעריו"ט כיון שטעמו טוב כשנעשה מבעו"י ואולי טוב אף יותר (עי' סי' תצה' מ"ב ס"ק ח').

לש עיסה ביו"ט מותר להפריש ממנה חלתה ביו"ט, ואם לש בעריו"ט אסור להפריש ביו"ט (סי' תקו').

עיבוד באוכלין

לכתחילה יש למלוח ירקות רק בצורה המותרת בשבת ע"י נתינת שמן וכדו' ואם אין לו אפשרות מותר למלוח כרגיל אבל כבישת ירקות ביו"ט אסורה כיון שהדרך לעשותה לימים רבים [סי' תק' סע' ה'].

דיני מוקצה ביו"ט (סי' תצה' סע' ד')

איסור מוקצה נוהג ביו"ט, וכל מוקצה שאסור בשבת אסור ביו"ט.

כלי שמלאכתו לאיסור אסור לטלטלו כי אם לצורך גופו ומקומו, וכן מוקצה מחמת חסרון כיס ומוקצה מחמת גופו ובסיס לדבר האסור - אסור לטלטלם ביו"ט.

ב. שיטת החי"א (כלל פב' סע' ג') שדבר שהוא דרך ברירתו בחול אסור אבל קטניות מותר כי אין דרך ברירתו בכך.

לפי דברי הגר"ז יהיה מותר להוציא עצמות של דגים ובשר, וכן לקלף במקלף, וכן יהיה מותר להוציא שקית תה מתוך כוס [וכן להשתמש בתיון לאוסרים זאת בשבת], ויהיה מותר להשתמש במצקת מחוררת ביו"ט, ולסנן אטריות במסננת. אך לפי דברי החי"א יוצא לכאורה שיהיה אסור לעשות את כל הנ"ל כיון שכך היא הדרך לברור בחול.

אך מצינו בסי' תקי' סע' ד' שמסמרת תלויה מותר לתת בה שמרים לסינון, ולפי דברי החי"א צריך להבין איך מותר לברור באופן זה.

ומבואר בבה"ל שם ד"ה 'מותר' שכיון שדרך לעשותו לפי שעה אין בזה איסור בורר.

וכן נראה שגם לפי החי"א מותר לקלף במקלף ביו"ט כיון שמוכרח שהוא נעשה לפי שעה, וכן במסננת אטריות ובשקית תה, וכן מותר להוציא גרעינים עם כלי המיוחד להוצאת גרעיני תפוחים וזיתים.

ולגבי ברירת עצמות מדגים ובשר, גם לדעת החי"א יש להתיר כיון שגם בשבת יש צדדים להקל, עי' בה"ל סי' שיט' סע' ד'.

וצ"ל שכל מה שכתב החי"א בביאור השיטה (סי' תקו' סע' ב') שאם נפל צרור לקמח שלא יטול הצרור בידו כיון שדבר שהוא דרך ברירתו בחול אסור - הוא משום שאין דרך לעשותו דוקא סמוך לאכילה, אבל בדברים שדרכם לעשות תמיד סמוך לסעודה - מותר.

עוד כתב הבה"ל סי' תקי' ד"ה 'אם רוצה', שכל מה שהותר ברירה ביו"ט זה רק אם לא היה אפשר לעשות מבעו"י ואם היה אפשר לברור מבעו"י יברור בשינוי או באופן המותר בשבת.

לגבי הוצאת עצמות מדגים או בשר יש להקל כיון שאין דרך להוציא מבעוד יום.

וכן בהנ"ל לגבי מקלף ושימוש במצקת מחוררת - הגם שאין דרך לעשות כן מערב יו"ט - מותר.

שריית חסה במים ביו"ט לנקותה מתולעים אסורה (מג"א סי' תקי' ס"ק ד' בשם היש"ש וצ"ב).

טחינה ביו"ט

מותר לחתוך ביו"ט ירקות לסלט בלי שינוי כיון שהוא כמו שום בצל ושחלים שא"צ שינוי.

מלאכות **שאינ בהם צורך כלל** - אסורות, ולכן אסור לבשל ולהוציא ביו"ט שלא לצורך כלל, וגם לבני עדות המזרח יש להחמיר בזה (בה"ל בסי' תקיח' בדעת השו"ע)

אסור להרוג זבובים ויתושים שמפריעים ביו"ט כי לא אומרים 'מתוך' בדבר שהוא רק סילוק (סי' תקיד' סע' א' ומ"ב תקלג' ס"ק כ').

אסור לעשות מלאכה ביו"ט אם היא נעשית עבור גויים ובעלי חיים (סימן תקיב').

אסור לעשות שום מלאכה בבין השמשות של מוצאי יו"ט, ואף אם ישתמשו בה בבין השמשות, כגון בישול והוצאה, אא"כ הוא דבר שהנאתו מיידית - כגון הדלקת נר (סי' תקג' רעק"א נדרים סט' ורעק"א בהגהות בשו"ע סי' תצה').

דינים כלליים ליו"ט

שימוש בבושם ביו"ט דינו כשבת שעל הגוף מותר ועל הבגד אסור (סי' תקיא' וסי' תרנח').

אסור למדוד ולשקול ביו"ט כמו בשבת (סי' תק').

אמירה לנכרי ביו"ט דינה כשבת - מה שאסור לישראל לעשות אסור לאומרו גוי לעשותו (תצה' מ"ב ס"ק א').

מותר לטלטל מוקצה לצורך אוכל נפש (סי' תקט' ותקיח').

קמח ותפוא"א אינו מוקצה ביו"ט כיון שמותר לבשל ולאפות ביו"ט.

נר אינו מוקצה ביו"ט כיון שאפשר להדליקו, וכן גפרור אינו מוקצה כי מותר להשתמש בו.

מותר לטלטל ביו"ט מכשיר חשמלי לצורך גופו ומקומו.

הוצאה מרשות לרשות ותחומין (סי' תקיח')

איסור תחומין נוהג ביו"ט כמו בשבת (סי' תטז' סע' ה' וסי' תקכח').

אסור להוציא ביו"ט שלא לצורך כלל, וגם לבני עדות המזרח יש להחמיר בזה (ביה"ל תקי"ח בדעת השו"ע).

מותר להוציא ביו"ט לצורך יו"ט כדרכו, ואף אם היה אפשר להוציא מערב יו"ט (סי' תצח' סע' ב' וסי' תקד' סע' ב').

להוציא מפתח הנצרך לשימוש ביו"ט עצמו, כגון אם צריך להשתמש בו לפתוח בית במקום אחר וכדו' - מותר.

אם עוזב את הבית ורוצה לנועלו לשומרו מפני הגנבים ונוטל המפתח עימו ומטלטלו, י"א שכיון שאם לא ינעל את הבית הדבר יגרום לו דאגה - הוי צורך יו"ט ומותר, אך נכון להחמיר כדעה הסוברת שכיון שאין הטלטול נצרך ליו"ט עצמו אלא לשמירת הבית - שלא לטלטל.

נחלקו האחרונים האם מותר להוציא דבר שיש רק צד רחוק אם יצטרך להשתמש בו ביו"ט, אבל אם הדבר ספק מותר להוציאו לכו"ע.

מותר להחזיר ספרים ומחזורים אחר התפילה מבית הכנסת לביתו אם יש חשש שיאבדו, וטעם הדבר מפני שהתירו סופו משום תחילתו. ואם ישתמש במחזור בביתו מותר להחזירו אף אם אין חשש שיאבד בבית הכנסת.

'מתוך שהותרה'

'מתוך שהותרה (מלאכה) לצורך - הותרה שלא לצורך' (ביצה יב' וסי' תקיח'), והיתר זה כולל עשיית מלאכות של אוכל נפש כגון בישול והוצאה - שלא לצורך אכילה - **אבל הם לצורך היום**, כגון - הוצאת ספרים, ארבעת מינים ושופר, וכן חימום מים לצורך שטיפת פנים.

היתר זה הוא בתנאי שתהא המלאכה דבר השווה לכל נפש, ולכן אסור להניח בשמים על האש ביו"ט לעשותו מוגמר, כיון שאין דבר זה שווה לכל נפש.